

КУЛЬТУРА ДАВНЬОГО КИТАЮ

- ✓ ЛАТИНСЬКА НАЗВА КИТАЮ «**CHINA**», ЯКА ПЕРЕКОЧУВАЛА ДО БАГАТЬОХ ЄВРОПЕЙСЬКИХ МОВ, НАЙМОВІРНІШЕ ПОХОДИТЬ ВІД ІМЕНІ КИТАЙСЬКОЇ ДИНАСТІЇ **ЦІНЬ** (221—206 до н. е.). Скоріш за все, китайські купці, які торгували на шовковому шляху і подорожували до Римської імперії називали себе **ЦІНЬНЦЯМИ**. Ця назва «Цінь» записувалася римлянами як «**CINA**», що згодом перетворилося на «**CHINA**».
- ✓ СЛОВО «**КИТАЙ**» ПОХОДИТЬ ВІД ІМЕНІ «**КАТАЙ**», ЯКЕ, У СВОЮ ЧЕРГУ, ВИНИКЛО ВІД НАЗВИ НЕ КИТАЙСЬКОЇ, А ПРОТО**МОНГОЛЬСЬКОЇ** ГРУПИ КОЧОВИХ ПЛЕМЕН З МАНЬЧЖУРІЇ — **КИДАНІВ**(**КИТАЇВ**).
 - У 907 році вони захопили Північний Китай і заснували у ньому свою династію Ляо. Їх місце у 12-13 століттях заступили інші кочовики — чжурчжені та монголи, однак назва їхніх попередників закріпився як топонім північного Китаю. ЗАВДЯКИ ЄВРОПЕЙСЬКИМ КУПЦЯМ, ЗОКРЕМА, **МАРКО ПОЛО**, ЦЯ НАЗВА У ФОРМІ «КАТАЙ» («**CATHAY**») ПОТРАПИЛА ДО СЕРЕДНЬОВІЧНОЇ ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ, ВИТІСНИВШИ ЛАТИНСЬКЕ «CHINA».
- ✓ «**ЧЖУНГО**» (中國/中国) — САМОНАЗВА КИТАЮ. ПЕРШИЙ ІЄРОГЛІФ «**ЧЖУН**» (中) ОЗНАЧАЄ «**ЦЕНТР**» АБО «**СЕРЕДИНУ**». ДРУГИЙ ЗНАК «**ГО**» (國 АБО 国) ТЛУМАЧИТЬСЯ ЯК «**КРАЇНА**» АБО «**ДЕРЖАВА**».

КУЛЬТУРА ДАВНЬОГО КИТАЮ

- ✓ Найдавніші згадки про Китай відносяться до часів правителя **ФУ СІ**, який жив за **30-40 СТОЛІТЬ** до початку нашої ери. Вважається, що боги надихнули його на написання священної книги древнього Китаю **«ІЦЗІН»**, з якої пішла теорія про те, що фізичний Всесвіт виник і розвивається завдяки чергуванню **ІНЬ** і **ЯН**.

Єдина початкова матерія **ТАЙЦЗИ** породжує дві протилежні субстанції - **ЯН** і **ІНЬ**, які єдині і **НЕПОДІЛЬНІ**.

Спочатку **«ІНЬ»** означало **«ПІВНІЧНИЙ, ТІНЬОВИЙ»**, а **«ЯН»** - **«ПІВДЕННИЙ, СОНЯЧНИЙ СХИЛ ГОРИ»**. Пізніше **ІНЬ** сприймалося як **НЕГАТИВНЕ, ХОЛОДНЕ, ТЕМНЕ** і **ЖІНОЧЕ**, а **ЯНЬ** - як **ПОЗИТИВНИЙ, СВІТЛИЙ, ТЕПЛИЙ** і **ЧОЛОВЧИЙ ПОЧАТОК**.

- ✓ **ОСНОВНІ ПЕРІОДИ (ЕПОХИ) В ІСТОРІЇ ДРЕВНЬОГО КИТАЮ** ТРАДИЦІЙНО НОСЯТЬ НАЗВИ **ДИНАСТІЙ** І **ЦАРСТВ**

Шан (або Ін) — XVI — XI ст. до н. е.

Чжоу і Чжаньго — XI — III ст. до н. е.

Цинь — 221 — 207 рр. до н. е.

Хань — 206 р. до н. е. — 220 р. н. е.

КУЛЬТУРА ДАВНЬОГО КИТАЮ. ОСНОВНІ ПЕРІОДИ

ПЕРІОД ШАН (ІНЬ)

Починають закладатися **ОСНОВИ** давньокитайської культури. Було винайдене **прядіння**, **бронзове лиття**, **ієрогліфічна писемність**, зародилися **основи містобудування**.

Існувало більш як **3,5 ТИС. ІЄРОГЛІФІВ**, **2,5 ТИС.** з яких збереглися й до наших днів. Для письма використовували **ГЛАДКУ ПОВЕРХНЮ ПАНЦИРІВ ЧЕРЕПАХ І КІСТОК ТВАРИН**, а також довгі тонкі дерев'яні або бамбукові **ПЛАНКИ**, що сполучаються потім шнурком або ременем.

Правителі держави — **ВАНИ (КНЯЗІ)** — одночасно вважалися верховними **ЖРЕЦЯМИ**. При їх дворі працювали вчені, які вели літопис, спостерігали небесні явища, добре знали історичні події минулого.

Велика увага приділялася астрономії. Була встановлена тривалість місяця в 29,5 днів і сонячного року в 366 днів. У календарі були чітко визначені сезони року. Місяць ділився на декади — повний складався з 30 днів, неповний — з 29.

Вірування — **ПОЛІТЕІСТИЧНІ**. Існував **КУЛЬТ ПРЕДКІВ**. Верховним божеством вважали **НЕБО**, яке представляли у вигляді **КОЛА**, **ЗЕМЛЮ** зображали у вигляді **КВАДРАТА**, в центрі якого вміщували свою **БАТЬКІВЩИНУ**. Тому свою країну вони і назвали **ПІДНЕБЕСНОЮ** або **СЕРЕДИННИМ ЦАРСТВОМ**.

КУЛЬТУРА ДАВНЬОГО КИТАЮ. ОСНОВНІ ПЕРІОДИ

ПЕРІОД ЧЖОУ І ЧЖАНГО

Період роздробленості і міжусобних воїн

Бурхливий розвиток **АСТРОНОМІЇ**. З'явилися нові прилади для визначення координат небесних світил — **АРМІЯРНІ СФЕРИ**. За **600 РОКІВ ДО Н. Е.** був введений **СОНЯЧНО-МІСЯЧНИЙ КАЛЕНДАР**.

12 ТВАРИН служили для позначення **«ЗЕМНИХ ПІЛОК» ЦИКЛУ В 600 РОКІВ**. У IV с. до н. е. вченим **ШИ ШЕНЕМ** був складений **ПЕРШИЙ** в світовій історії **ЗОРЯНИЙ КАТАЛОГ**, той, що включав 800 світил. Починаючи з **240 Р. ДО Н. Е.** точно відмічалася кожна поява комети, відомої нині як **КОМЕТА ГАЛЛЕЯ**

ЛІТЕРАТУРА чжоуського періоду представлена

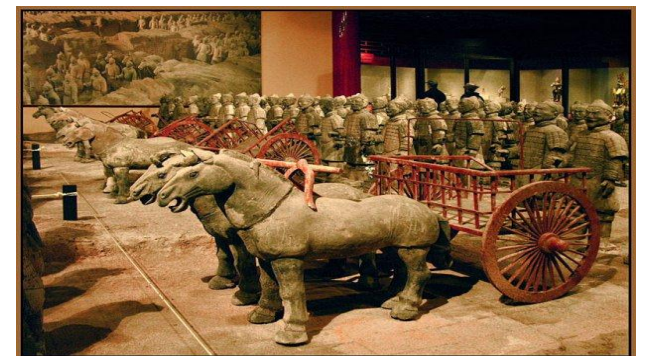
- **«Книгою змін»** - становлення головних принципів **ВЧЕННЯ ПРО ПРОТИЛЕЖНІ І ВЗАЄМОПОВ'ЯЗАНІ СИЛИ ІНЬ І ЯН**, дія яких розглядалася як причина рушення і мінливості в природі,
- **«КНИГОЮ ПІСЕНЬ»**, яка є пам'ятником древнішої народної **ПОЕЗІЇ** і включає 305 поетичних творів, і
- **«КНИГОЮ ІСТОРІЇ»** — зібрання офіційних **ДОКУМЕНТІВ І ОПИСІВ ІСТОРИЧНИХ ПОДІЙ**.
- Всі вони вплинули серйозним чином на розвиток літератури і поезії в подальші віки.

КУЛЬТУРА ДАВНЬОГО КИТАЮ. ОСНОВНІ ПЕРІОДИ

ПЕРІОД ЦІНЬ

При імператорові **ЦИНЬ ШИ-ХУАНДІ** розгорнулося грандіозне будівництво, почалося зведення знаменитої **ВЕЛИКОЇ КИТАЙСЬКОЇ СТІНИ**. Роботи велися протягом **10 РОКІВ**, не пририваючись ні вдень, ні вночі. Усього на споруді стіни працювало біля **2 МЛН ЛЮДЕЙ**. Загальна **ДОВЖИНА** її становила майже **4 ТИС. КМ**, через кожні 60-100 метрів над стіною підносяться вежі. **ВИСОТА** стіни досягала **10 МЕТРІВ**, а **ШИРИНА** була така, що по ній **ВІЛЬНО МОГЛИ ПРОЇХАТИ 5-6 ВЕРШНИКІВ**.

З розмахом будувалася і **ГРОБНИЦЯ ЦИНЬ ШИ-ХУАНДІ**. Вона була оточена двома рядами високих стін, створюючи в **ПЛАНІ КВАДРАТ (СИМВОЛ ЗЕМЛІ)**. Саркофаг з тілом імператора оточувало безліч дорогоцінних предметів. На відстані півтора кілометра від гробниці були прориті одинадцять підземних тунелів, де розташовувалося «військо», виліплене з глини. Кожний воїн був виконаний в натуральну величину і наділений індивідуальними рисами.

КУЛЬТУРА ДАВНЬОГО КИТАЮ. ОСНОВНІ ПЕРІОДИ

ДИНАСТІЯ ХАНЬ

Масштабні гідротехнічні роботи, будівництво палаців, храмів, гробниць вимагали значних **МАТЕМАТИЧНИХ ЗНАНЬ**. У I ст. н. е. був створений **ТРАКТАТ «МАТЕМАТИКА В ДЕСЯТИ РОЗДІЛАХ»**, що підсумував знання в цій області за декілька віків. Тут уперше зустрічаються **НЕГАТИВНІ ЧИСЛА** і даються правила операцій над ними.

Новий крок уперед робить **АСТРОНОМІЯ**. Найбільший астроном старовини **ЧЖАН ХЕН** (78-139 рр.) зумів нарахувати **2 МЛН. 500 ТИС.** зірок, розташованих в **124 СУЗІР'ЯХ**. Він створив **ПЕРШИЙ** у світі **НЕБЕСНИЙ ГЛОБУС**, що відтворює рушення небесних тіл, винайшов **ПЕРШИЙ У СВІТІ СЕЙСМОГРАФ**. У ханьський час також з'явився **КОМПАС**, що мав вигляд ложки, що покоїться на металевій пластині і ручкою, що вказувала на південь.

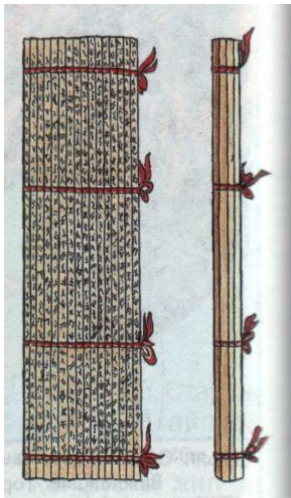
КУЛЬТУРА ДАВНЬОГО КИТАЮ. ОСНОВНІ ПЕРІОДИ

ДИНАСТІЯ ХАНЬ

Період Хань відмічений і прогресом **ПИСЕМНОСТІ**. Замість **ЗАГОСТРЕНОЇ ПАЛИЧКИ**, що служила для письма лаком на бамбукових і дерев'яних планках, ввели в побут **ВОЛОСЯНИЙ ПЕНЗЕЛЬ**. В Китаї була винайдена **ТУШ**, а потім стали користуватися **ГРАФІТОМ**. Нарешті, в **I ст.** китайці винайшли **ПАПІР**. З II ст. папір набуває широкого поширення, остаточно витісняючи бамбукові і шовкові планки.

Багато які імператори протегували літературі і мистецтву. При імператорському дворі була створена **БІБЛІОТЕКА**, встановлена **МУЗИЧНА ПАЛАТА**, де збиралися і оброблялися народні мелодії і пісні. Діяльність Музичної палати заклала основи нової традиції **ЛІРИЧНОЇ ПОЕЗІЇ**. Серед **ПРОЗАЇКІВ** особливо виділяються майстерністю **ІСТОРИКИ** — **СИМА ЦЯНЬ, БАНЬ ГУ**.

КУЛЬТУРА ДАВНЬОГО КИТАЮ. АРХІТЕКТУРА

- ✓ Найбільш типова конструкція будинку – **КАРКАСНО-СТОВПОВА**, для її створення використовувалася деревина.
- ✓ **ДАХИ** будівель завжди виконувалися **УВІГНУТОЇ ФОРМИ**. На **КАРНИЗАХ І БАЛКАХ** зазвичай вирізали **МАЛЮНКИ РОСЛИН І ТВАРИН**. Подібні візерунки та орнаменти прикрашали також **ДЕРЕВ'ЯНІ СТОВПИ, ДВЕРІ ТА ВІКНА**.

ДАХИ палаців, як правило, покривали **ЗОЛОТИСТОЇ ГЛАЗУРОВАНОЮ ЧЕРЕПИЦЕЮ**, **КАРНИЗИ** фарбували **СИНЬО-ЗЕЛЕНОЮ** фарбою, **СТІНИ І СТОВПИ** – з **ЧЕРВОНУВАТИМ** відтінком. **ПІДЛОГИ** в стародавніх палацах встеляли **БІЛИМ І ТЕМНИМ МАРМУРОМ**, що надавало їм величність і монументальність.

КУЛЬТУРА ДАВНЬОГО КИТАЮ. ТЕСТ

1. **Як відомо, китайці спочатку розселилися по долинах річок Янзи і Хуанхе? У перекладі "Хуанхе" означає:**

- A. Жовта змія
- B. Дар богів
- C. Жовта річка

2. **У чому полягає сенс вчення Конфуція?**

- A. В самовдосконаленні
- B. У вірі в загробне життя
- C. Вшануванні традицій

3. **Свої записки китайці спочатку вели на:**

- A. Тростникових листках
- B. Розщепленному бамбуку
- C. Глиняних табличках

4. **У всьому світі зараз користуються десятирічною системою числення, а винайдена вона була в (на):**

- A. Індії
- B. Китаї
- C. о. Шрі Ланка

5. **Першого імператора священного Китаю Цинь Шихуана називали:**

- A. Перший володар
- B. Володар Китаю
- C. І так і так

КУЛЬТУРА ДАВНЬОГО КИТАЮ. ТЕСТ

6. **Велика Китайська Стіна** призначалася для:

- A. Захисту від татаро-монголів
- B. Захисту від гунів
- C. Відгороджені від решти світу

7. **Пагода - це:**

- A. Середньовічний китайський монастир;
- B. Меморіальна вежа, зведена на честь діянь знаменитих людей;
- B. Середньовічний китайський будинок.

8. Вибери зайве в ряду: туш, шовк, мінеральна фарба, пергамент, папір.

9. **Ікебана - це:**

- A. один з видів садового мистецтва;
- B. Конфігурація каменів у садово-парковому мистецтві;
- B. Мистецтво складання букетів;
- Г. Елемент чайної церемонії.

10. **Конструктивну основу ікебани складають:**

- A. 1 елемент;
- B. 2 елементи;
- B. 3 елементи.